

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО НАСЛОВНО ЗВАЊЕ НАСЛОВЕН ДОЦЕНТ/НАСЛОВЕН ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК (6.02.01.01) НА ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр. 1902-269/5 од 22.12.2025 година донесена на 322. седница на Наставно-научниот совет на Филолошки факултет во Штип, одржана на 22.12.2025 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на еден наставник во насловно звање насловен доцент/насловен вонреден професор за наставно-научната област македонски јазик (6.02.01.01) на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, во состав:

- проф. д-р Симон Саздов, редовен професор на Филолошки факултет „Блаже Конески“ на Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје – претседател;
- проф. д-р Игор Станојоски, редовен професор на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип – член;
- проф. д-р Ранко Младеноски, редовен професор на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип – член.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Вечер“ и „Коха“ на 2.12.2025 година и во предвидениот рок се пријави само една кандидатка – д-р Марија Соколова, насловен доцент доктор на Катедрата за македонски јазик и книжевност на Филолошки факултет во Штип. Кандидатката д-р Марија Соколова, во согласност со објавениот Конкурс, во предвидениот рок ги достави сите потребни документи предвидени со Конкурсот. Врз основа на приложената комплетна документација од кандидатката, чест ни е на Наставно-научниот совет на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Насловен доцент д-р Марија Соколова е родена на 28.2.1980 год. во Кочани. Основно и средно образование завршува во Кочани, со одличен успех, како ученик на генерацијата и како учесник на различни државни натпревари е наградувана неколку пати. Во 1999 год. се запишува на Филолошки факултет „Блаже Конески“, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на групата Македонски јазик и јужнословенски јазици и книжевност. Дипломира во 2004 година, а во 2005 год. се запишува на постдипломските студии од научната област македонски јазик на Филолошки факултет „Блаже Конески“, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Испитите ги положува во предвидениот рок (просек 9.60), а во 2010 год. го брани магистерскиот труд на тема „Култура на писменото изразување на учениците во основното образование“ под менторство на проф. д-р Стојка Бојковска, со што се стекнува со научен степен магистер на филолошки науки.

Во 2011 година кандидатката Марија Соколова се запишува на трет циклус студии на Филолошки факултет „Блаже Конески“ во Скопје. Докторската дисертација со наслов „Паронимите и асоцијативите во македонскиот

современ јазик“ ја брани во 2018 година под менторство на проф. д-р Снежана Веновска-Антевска, стекнувајќи се со научен степен доктор по филолошки науки.

Државниот испит за лектор по македонски јазик кандидатката го положува во 2004 година, по кој се јавува како лектор на многу научни и стручни трудови од различни области. Вклучена е и како соработник – лектор во неколку издавачки куќи, лекторира книги, весници, списанија и др.

Има богато работно искуство во сите степени на образование како:

- наставник по Македонски јазик и литература во ПСУ „Јахја Кемал“ – Скопје;
- наставник по Македонски јазик и литература во ПСУ „САБА“ – Скопје;
- демонстратор по предметите Современ македонски јазик 1 и Современ македонски јазик 2 на Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје;
- предавач по предметот Македонски јазик за странски студенти при Институтот за јазици на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип;
- наставник по Македонски јазик во ОУ „Раде Кратовче“ – Кочани;
- наставник по Македонски јазик и литература во СОУ „Гошо Викентиев“ – Кочани;
- стручњак од практика по македонистика за предметите Лексикологија на СМЈ, Споредбена граматика на словенските јазици, Македонска ономастика со етимологија на Катедрата за македонски јазик и книжевност на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип;
- стручњак од практика по македонистика за предметите Македонски јазик 3 и Македонски јазик 4 за студентите од Катедрата за англиски јазик и книжевност, Катедрата за германски јазик и книжевност и Катедрата за турски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип;

– насловен доцент д-р по македонистика за предметите Лексикологија на СМЈ и Правопис и правоговор на СМЈ на Катедрата за македонски јазик и книжевност на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

Се јавува и како обучувач по мајчин јазик за децата на граѓаните кои престојуваат во странство, а летниот период се во родниот крај.

Почнувајќи од 2003 год. е активна учесничка на курсеви и семинари во државата и надвор од неа: практична настава по дијалектологија (Крива Паланка, 2003); учесник на Петти научен собир на млади македонисти (2006, Скопје); учесник на Шести научен собир на млади македонисти (2008, Скопје); учесник на Седми научен собир на млади македонисти (2010, Скопје); надворешен соработник во проектот „Превод на 1000 стручни, научни книги и учебници од кои се учи на врвните, најдобрите и најреномираните универзитети во САД и Англија“ (2008); надворешен соработник на проектот „Дигитализација на Картотеката на македонските глаголи во Институтот за македонски јазик“ (2011). Во 2008 година е на тринеделен студиски престој во Бауцен, Германија, на Семинарот за изучување на лужичкосрпски јазик.

Учествува во изготвувањето на Наставниот план и програма по предметот Македонски јазик за странци за А1 и А2 ниво при Институтот за јазици на УГД – Штип. Се јавува како промотор на книгата „Употребата на македонскиот јазик во јавното општење во медиумскиот простор во Кочани и Кочанско – Состојби и перспективи“ од м-р Љубинка Ајтовска.

Учествува и на следниве семинари и работилници: „Современи концепти на средно образование – новата улога на наставникот и новите стратегии на поучување и учење“, организирано од МОН – Биро за развој на образованието; „Strengthening the capacities of teaching and training staff VET providers on modern training and pedagogical approaches“, The European Union`s IPA || 2017 Programme; учесник во работилница за кокреирање: „Секторот туризам – одржливост, зелени работни места и млади“, организирана од здружение „Еко логик“ и Општина Кочани; учесник во работилница (на далечина) посветена на унапредување на наставата на Филолошкиот факултет во Скопје (средба со поранешни студенти) во рамките на серијата работилници на тема „Психосоцијална интервенција на Филолошкиот факултет“, организирана од професори на Филолошкиот факултет во Скопје; координатор на работилницата „Мајчиниот јазик – богатство, наследство и завет за иднината“, по повод 21 февруари – Меѓународен ден на мајчиниот јазик, организирана од ЈОУ Библиотека „Искра“ – Кочани; учесник со реферат на 27. Меѓународен симпозиум на турската култура во рамките на 32. Меѓународен фестивал на пролетни веселби во Чалакли, Валандово, организиран од Филолошкиот факултет при УГД – Штип; учесник на Тркалезната маса „Кодификацијата на македонскиот јазик како процес“, организирана од Филолошкиот факултет при УГД – Штип; координатор на работилницата „Мајчиниот јазик – минато, сегашност и иднина“, по повод одбележувањето на јубилејот 80 години од кодификацијата на македонскиот јазик, организирана од Филолошкиот факултет при УГД – Штип.

Учесник е и во проектот „Современи пристапи во истражувањето на интеркултурната прагматика и нејзината примена во наставата – од научни концепти до практична реализација“, проект финансиран од Министерството за образование и наука, каде што носител на проектот, а и најголем број учесници се професори од Филолошкиот факултет во Штип.

Освен тоа, член е на повеќе комисији за одбрана на дипломски труд. Ангажирана е и како рецензент на научен труд во списанието „Палимпсест“. Во рамките на нејзиниот стручен развој за истакнување е податокот дека насловен доцент д-р Марија Соколова има објавено и два речника, нешто што за првпат се објавува кај нас во областа на македонистиката, а тоа се: Асоцијативен речник на македонскиот јазик и Обратен асоцијативен речник на македонскиот јазик кои се во склоп со Асоцијативите во македонскиот современ јазик.

1. Законски услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање насловен вонреден професор

1.1. Доктор на науки од соодветната научна област: Кандидатката насловен доцент д-р Марија Соколова е доктор по филолошки науки од областа македонски јазик. Во насловно звање - насловен доцент кандидатката е избрана на 7.6.2021 година со Одлука бр. 1902-122/4 донесена на 229. седница на Наставно-научниот совет на Филолошки факултет во Штип.

1.2. Успех од најмалку 8 како просечна вредност на студиите на прв и на втор циклус: Просечниот успех на д-р Марија Соколова од прв циклус на студии е 8,07, а просечниот успех од втор циклус на студии е 9,60;

1.3. Објавени најмалку пет рецензирани научни труда во референтна научна публикација во последните пет години:

ТРУДОВИ ВО МЕЃУНАРОДНИ НАУЧНИ СПИСАНИЈА И ПУБЛИКАЦИИ				
Бр.	Автор	Наслов на трудот	Списание/ публикација	Години на излегување на списанието или публикацијата
1.	Марија Соколова	Разликување на паронимските парови соседски соседни и комуникативно комуникациско	Годишен зборник на Филолошки факултет, УГД, Штип, XII (18) ISSN 1857-7059	2021 https://eprints.ugd.edu.mk/36875/
2.	Марија Соколова	Тешкотии при усвојувањето на македонскиот јазик за нивото А2 кај турските студенти при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип	Годишен зборник на Филолошки факултет, УГД, Штип, XVI (25) ISSN 1857-7059	2025 https://eprints.ugd.edu.mk/36881/
3.	Марија Соколова	Паронимите во менталниот лексикон	Годишен зборник на Филолошки факултет, УГД, Штип, XVI (25) ISSN 1857-7059	2025 https://eprints.ugd.edu.mk/36879/
4.	Марија Соколова	Употребата на паронимските парови читко/читливо и генетски/генетички	Палимпсест, Меѓународно списание за лингвистички, книжевни и културолошки истражувања, Филолошки факултет, УГД, Штип, X (19) ISSN 2545-3998	2025 https://eprints.ugd.edu.mk/36873/
5.	Марија Соколова	Паронимите во споредба со другите зборови	Годишен зборник на Филолошки факултет, УГД, Штип, XVI (25) ISSN 1857-7059	2025 https://eprints.ugd.edu.mk/36877/
6.	Марија Соколова	Тешкотии при усвојувањето на македонскиот јазик за нивото А1 кај турските студенти при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип	Зборник од 27. Меѓународен симпозиум на турската култура, Филолошки факултет, УГД, Штип	2025 https://eprints.ugd.edu.mk/37255/

1.4. Познавање на најмалку еден странски јазик – доказ за издадена потврда од овластена институција регистрирана за странски јазици:

Од приложената документација: копија од потврда за познавање на англиски јазик заверена на нотар, копија од оригинален сертификат за познавање на германски јазик, оригинална диплома за завршен курс по албански јазик, оригинален сертификат за познавање на грчки јазик, може да се констатира дека кандидатката има познавање на англискиот и германскиот, како и на грчкиот и албанскиот јазик. Покрај овие, има познавање и на рускиот и на турскиот јазик.

2. Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Д-р Марија Соколова во својата биографија бележи богато и разновидно работно искуство во сите степени на образование – основно, средно и високо образование.

Започнува како наставник по Македонски јазик и литература во средно образование во 2006 година кога е ангажирана во ПСУ „Јахја Кемал“ во Скопје. Од 2007 до 2009 година ја извршува истата функција во ПСУ „САБА“ во Скопје. Во основното образование е во периодот од 2012 до 2014 година како наставник по Македонски јазик во ОУ „Раде Кратовче“ во Кочани. Од септември 2014 година до денес д-р Марија Соколова работи како наставник по предметот Македонски јазик и литература во СОУ „Гошо Викентиев“ во Кочани.

Во високото образование била ангажирана како демонстратор на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје во периодот од октомври 2007 до декември 2009 година. Од 2010 до 2026 година континуирано е ангажирана како предавач по македонски јазик за странски студенти на Институтот за јазици на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Од октомври 2018 година работи како стручњак од практиката по македонски јазик на Филолошкиот факултет во Штип за предметите Лексикологија, Ономастика и Споредбена граматика на словенските јазици на Катедрата за македонски јазик и книжевност. Стручњак од практиката е и за предметите Македонски јазик 3 и Македонски јазик 4 за студентите од другите катедри во студиската 2018/2019 година. Од октомври 2021 год. до денес работи како насловен доцент доктор по предметите Лексикологија на СМЈ и Правопис и правоговор на СМЈ на Катедрата за македонски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет во Штип.

Во текот на сите години поминати како наставник, покрај наставно-образовните активности, д-р Марија Соколова пројавила и забележителна активност на научноистражувачки план. Автор е на повеќе авторски трудови во домашни списанија и публикации и публикации со меѓународен научен карактер. Кандидатката има објавено капитално дело, книга „Асоцијативите во македонскиот современ јазик со Асоцијативен речник на македонскиот јазик и Обратен асоцијативен речник на македонскиот јазик“, прва од ваков вид кај нас.

Кандидатката д-р Марија Соколова објавува научни и стручни трудови во домашни и странски научни и стручни списанија од областа на македонскиот јазик. Во поголемиот број од нејзините трудови доминантни се темите од областа лексикологија, поточно се занимава со проучување на паронимијата како јазична појава, со паронимите и асоцијативите во македонскиот јазик, нешто што е многу малку проучувано кај нас. Објавува два речника за асоцијативите, за првпат вакви изданија кај нас, што кај другите балкански народи постојат одамна. Освен тоа, како долгогодишен предавач по македонски јазик на странските студенти кои студираат на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, се занимава и со проучување на тешкотиите со кои се соочуваат студентите при изучувањето на македонскиот јазик за ниво А1 и ниво А2. Д-р Марија Соколова учествувала и на научни конференции. Покрај ова, кандидатката учествувала со свои реферати и во меѓународното научно списание „Палимпсест“ (што се објавува на Филолошкиот факултет во Штип), но и како рецензент на научен труд.

Д-р Марија Соколова има објавено поголем број научни и стручни трудови што ги наведуваме во продолжение со куса евалуација за секој труд одделно.

I. Научни трудови објавени во меѓународни научни списанија

1. **Соколова, Марија** (2021). *Разликување на паронимските парови соседски || соседни и комуникативно || комуникациско*. Годишен зборник на Филолошки факултет, УГД, Штип, XII (18) ISSN 1857-7059 pp. 41-49.

Евалуација на трудот: Во секојдневната комуникација (писмена или усна) многу често се забележуваат случаи кога се јавува погрешен изговор на некој збор и негова замена со друг од паронимскиот пар, а причината е или во недоволното владеење со јазикот или во невнимателниот однос при говорниот акт во поглед на формата и семантиката на зборовите. Преку овој труд ќе дознаеме дали македонските говорители (студентите) ги разликуваат и знаат правилно да ги употребат паронимските парови: соседски || соседни и комуникативно || комуникациско.

2. **Соколова, Марија** (2025). *Тешкотии при усвојувањето на македонскиот јазик за нивото А2 кај турските студенти при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип*. Годишен зборник на Филолошки факултет, УГД, Штип, XVI (25) ISSN 1857-7059 pp. 91-98.

Евалуација на трудот: Турските студенти кои студираат на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип преку Институтот за јазици го изучуваат македонскиот јазик во три нивоа: А1, А2 и Б1 ниво. По совладување на нивото А1, турските студенти мора да усвојат и ниво А2 за да можат да студираат во нашата земја. Олеснување во изучувањето на ова ниво е познавањето на основното ниво и совладувањето на основните лексички и граматички норми поврзани со јазикот, при што студентите се запознаваат со позначајните туристички дестинации во Македонија, типичните македонски специјалитети, група зборови и изрази поврзани со физички активности. Дополнително, тие формираат дијалози за барање и издавање стан и прават паралела помеѓу образовниот систем во Македонија и Турција. Преку овој труд се запознаваме кои тешкотии се јавуваат кај студентите најчесто при усвојувањето на нивото А2 и како полесно да ги надминат за да научат убаво и правилно да зборуваат на македонски јазик.

3. **Соколова, Марија** (2025). *Паронимите во менталниот лексикон*. Годишен зборник на Филолошки факултет, УГД, Штип, XVI (25) ISSN 1857-7059 pp. 17-22.

Евалуација на трудот: Лексиката на современиот македонски јазик опфаќа различни видови зборови кои се класифицирани според одредени критериуми. Некои зборови имаат иста форма на пишување, но семантиката им е различна, други, пак, се со различна форма, но семантиката им е иста, трети се спротивставени по значење итн., но сите тие прават нашиот јазик да располага со богат фонд на зборови. Дел од тие зборови говорителите ги употребуваат многу често во секојдневната комуникација, а дел ги употребуваат поретко и стануваат свесни за нивното постоење кога ќе се најдат во ситуација да им бидат неопходни за употреба во комуникацијата. Тоа е, всушност, таа активна и пасивна лексика која е дел од зборовниот фонд на секој поединец. Преку овој труд ќе се запознаеме со тоа што претставува менталниот лексикон, која е разликата меѓу ментален и општ лексикон и што претставува паронимско гнездо.

4. **Соколова, Марија** (2025). *Употребата на паронимските парови читко/читливо и генетски/генетички*. Палимпсест, Меѓународно списание за лингвистички, книжевни и културолошки истражувања, Филолошки факултет, УГД, Штип, X (19) ISSN 2545-3998 pp. 47-53.

Евалуација на трудот: Поради сличниот изговор на паронимите, во нашиот јазик многу често се случува да дојде до погрешна употреба на паронимскиот пар во различен контекст. Причините за неправилна употреба на паронимите можат да бидат од најразлична природа, почнувајќи најпрвин од невнимание, па неправилен изговор, недоволно познавање на јазикот и нискиот степен на образование. Во случаи кога не се знае да се употреби соодветен еквивалентен збор од мајчиниот јазик, понекогаш се употребува интернационален збор кој е сличен по звучност и по значење. Во овој труд е прикажана употребата на паронимите од паронимските парови читко/читливо и генетски/генетички.

5. **Соколова, Марија** (2025). *Паронимите во споредба со другите зборови*. Годишен зборник на Филолошки факултет, УГД, Штип, XVI (25) ISSN 1857-7059, pp. 9-16.

Евалуација на трудот: Во современиот македонски јазик честопати се случувало да забележиме погрешна употреба на некој збор од страна на некој говорител, т.е. да се замени употребата на даден збор со друг несоодветен збор. Ова настанува како резултат на недоволното познавање на семантиката на одредени зборови во јазикот или невнимание при изговорот на даден вокабулар. Паронимите се едни од тие зборови во современиот македонски јазик каде најчесто настанува неправилна замена на еден збор со друг. Разликувањето на паронимите е важно за правилна комуникација и разбирање меѓу луѓето. За да се избегнат некои недоследности, потребно е внимателно читање и пишување, но пред се добро познавање на значењето на зборовите. Преку овој труд ќе ја видиме врската на паронимите со другите видови зборови и тоа: синоними, хомоними, антоними и сл.

6. **Sokolova, Marija** (2025) *Paronymy as a Linguistic Phenomenon*. Knowledge - International Journal, Scientific Papers, 71 (5). pp. 691-695. ISSN 2545-4439

Евалуација на трудот: Преку овој труд се дава објаснување за паронимијата како јазична појава, кој е основниот критериум за две лексеми да бидат пароними и сл. Паронимијата како јазична појава сè уште не е доволно проучена. До 60-тите год. на XX век таа малку се изучувала. Но и таквото проучување од страна на лексиколозите довело до многу нејаснотии и конфузија во дефинирањето на паронимите. Како основен критериум за паронимите се зема коренот на зборот. За две лексеми да бидат пароними, основен и неопходен услов е да имаат ист корен. Блискозвучните зборови со различен корен може погрешно да се употребат како резултат на индивидуалните вербални асоцијации и тоа води кон појава на паронимазија (метален || ментален, детален || дентален, сок || сос, вечер || ветер). Постојат две гледишта за тоа што се паронимите: 1. Паронимите се зборови кои звучат слично, но значењето им е различно, па затоа се незаменливи еден со друг. 2. Паронимите се истокоренски зборови кои звучат слично, со различно значење и припаѓаат на иста зборовна група. Лексички кажано, паронимите се истокоренски зборови, со лексичко-семантичка блискост кои припаѓаат на исто семантичко поле. Руските лингвисти често паронимите ги нарекуваат

„тешки зборови“. Причината е што до денес сè уште нема конкретни, точни дефиниции за паронимите. Основни критериуми според кои најчесто се дефинираат паронимите се формата и значењето. Според нив, пароними се зборови кои се слични по форма и значење. На пример: адресат || адресант, Индиец || Индијанец. Зборот пароним потекнува од грчкиот збор *paronimos* што значи: *para* = близу, покрај, околу и *onoma* = име. Значи, паронимите се зборови со слична, ама не и иста форма. Паронимите можат да се поделат по различна основа. Една од првите поделби кога сè уште не беа поставени современите гледишта за нив беше грубата поделба на: истокоренски пароними и разнокоренски пароними. За да се дефинираат успешно паронимите мора да се земат предвид следните фактори: мора да се одделат паронимите од другите блискозвучни зборови, мора да се разграничат паронимите од параномазите, мора да се одделат зборовите со рима од паронимите и да се гледа на паронимите како на можност за мешање на блискозвучните зборови. Незначителноста на гласовните разлики претставува тешкотија за нивното усвојување, особено кај децата во училишна возраст. Грешки во употребата на паронимите најчесто се случуваат со помалку познати зборови, а тоа понекогаш доведува и до бесмислица на текстот или говорот. За да не доаѓа до вакви груби грешки, неопходно е користење на толковни речници.

7. **Sokolova, Marija** (2025) *Distinction in the Paronymic Pairs Skin/Leather and Forest/Forestry*. Knowledge - International Journal, Scientific Papers, 71 (5). pp. 661-666. ISSN 2545-4439

Евалуација на трудот: Како и во другите светски јазици, така и во македонскиот современ јазик зборовите се поврзани по најразлични основи. Дел од тие зборови можат да се групираат според сличноста, дел од нив можат да се групираат според различноста, некои, пак, според тоа што асоцираат на ист поим итн. Во комуникацијата меѓу луѓето се случува да се забележи погрешен изговор на некој збор и тој се заменува со друг, а причините, главно, се бараат во невнимателниот однос при говорниот акт во поглед на формата и семантиката на зборовите или во недоволното владеење со јазикот. Овој труд претставува обид да се увиди зошто настанува заменување на зборовите едни со други од страна на говорителите, односно зошто понекогаш доаѓа до изговарање на еден збор наместо друг. Поради сличниот изговор на паронимите, во нашиот јазик многу често се случува да дојде до погрешна употреба на паронимскиот пар во различен контекст. Причините за неправилна употреба на паронимите можат да бидат од најразлична природа, почнувајќи најпрвин од невнимание, па неправилен изговор, недоволно познавање на јазикот и нискиот степен на образование. Во случаи кога не се знае да се употреби соодветен еквивалентен збор од мајчиниот јазик, понекогаш се употребува интернационален збор кој е сличен по звучност и по значење. Во овој труд, преку спроведени анкети е прикажана употребата на паронимите од паронимските парови кожни/кожени и шумски/шумарски и преку анкетите се увидува колкаво е познавањето и правилното поврзување на паронимите со дадени зборови во даден контекст од страна на студентите. Анкетите се спроведени на четирите државни универзитети во нашата земја, при што различната местоположба на факултетите овозможува рамномерна застапеност, а со тоа добиените резултати од анкетите се однесуваат и на целата територија на Република Северна Македонија. Најбројни се студентите од факултетите за општествени

науки, а помал процент се студенти од техничките факултети. Анкетите беа успешно одговорени од страна на испитаниците. Понекогаш некои пароними се доближуваат до синонимите, но сепак не секогаш и двата збора можат да се употребат во различен контекст, а тоа всушност и ги прави да бидат пароними. Дел од испитаниците што одговарале на дадената анкета можат да ја разграничат употребата на кожни/кожени и шумски/шумарски кога треба да направат поврзување со даден збор, но, сепак, има и испитаници кои не го разграничуваат значењето на дадените паронимски парови.

II. Трудovi објавени во зборници од меѓународни научни конференции

8. Соколова, Марија (2025) *Тешкотии при усвојувањето на македонскиот јазик за нивото А1 кај турските студенти при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип.* Зборник од 27. Меѓународен симпозиум на турската култура во рамките на 32. Меѓународен фестивал на пролетни веселби во Чалакли, Валандово, Филолошки факултет, УГД, Штип.

Евалуација на трудот: Турските студенти кои студираат на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип преку Институтот за јазици го изучуваат македонскиот јазик на три нивоа: А1, А2 и Б1. За совладување на нивото А1, турските студенти треба да го усвојат македонскиот гласовен систем, да ја научат македонската азбука, да ги знаат броевите, да знаат да се претстават, да ги научат деновите во седмицата и месеците во годината, да знаат правилно да ги употребат формите за сегашно и за идно време во македонскиот јазик и преку изучување на истите да умеат правилно да конструираат реченици на македонски јазик. Дополнително, тие прават разлика во формите за род и број кај именките, при што граматичката категорија род за нив е потешка за усвојување бидејќи не постои род кај именките во турскиот јазик, ги изучуваат роднинските врски, а притоа и треба да знаат правилно да ги употребуваат формите за долги и кратки заменски форми за директен и за индиректен предмет. Преку овој труд се запознаваме кои тешкотии се јавуваат кај студентите најчесто при усвојувањето на нивото А1 и како полесно да ги надминат за да научат убаво и правилно да зборуваат на македонски јазик.

III. Учество на меѓународни научни конференции и собири

9. Соколова, Марија (2025). 27. Меѓународен симпозиум на турската култура во рамките на 32. Меѓународен фестивал на пролетни веселби во Чалакли, Валандово, Филолошки факултет, УГД, Штип.

Евалуација на излагањето: На 27. Меѓународен симпозиум на турската култура во рамките на 32. Меѓународен фестивал на пролетни веселби во Чалакли, Валандово, одржан на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, во мај 2025 г., насловен доцент доктор Марија Соколова учествуваше со свое излагање на тема „*Тешкотии при усвојувањето на македонскиот јазик за нивото А1 кај турските студенти при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип*“. Во текот на излагањето, откако даде преглед на Наставниот план и програма што е опфатен за изучување од страна на студентите, Соколова се задржа на тешкотиите кои се јавуваат кај странските студенти при совладувањето на македонскиот јазик на нивото А1. Потоа образложи кои се причините и зошто токму на тие места се јавуваат вакви тешкотии и што е неопходно за да се совладаат за полесен изговор на македонскиот јазик.

IV. Д-р Марија Соколова како рецензент на трудови во меѓународно научно списание

10. Соколова, Марија (2023). *Рецензент на научен труд* во меѓународното научно списание „Палимпсест“ (Филолошки факултет, Штип) (Vol. 8 No. 15, 2023).

3. Стручно-апликативна дејност на д-р Марија Соколова

Во текот на својата долгогодишна професорска кариера д-р Марија Соколова е дел од повеќе активности кои се во функција на нејзиниот професионален развој. Таа се истакнува со своите комуникативни и организациски способности, методолошкиот пристап и дисциплинирано и совесно извршување на зададените задачи.

Почнувајќи од 2003 год. е активна учесничка на курсеви и семинари во државата и надвор од неа: практична настава по дијалектологија (Крива Паланка, 2003); учесник на Петти научен собир на млади македонисти (2006, Скопје); учесник на Шести научен собир на млади македонисти (2008, Скопје); учесник на Седми научен собир на млади македонисти (2010, Скопје); надворешен соработник во проектот „Превод на 1000 стручни, научни книги и учебници од кои се учи на врвните, најдобрите и најреномираните универзитети во САД и Англија“ (2008); надворешен соработник на проектот „Дигитализација на Картотеката на македонските глаголи во Институтот за македонски јазик“ (2011); Во 2008 година е на тринеделен студиски престој во Бауцен, Германија на Семинарот за изучување на лужичкосрпски јазик.

Учествува во изготвувањето на Наставниот план и програма по предметот Македонски јазик за странци за А1 и А2 ниво при Институтот за јазици на УГД – Штип. Се јавува како промотор на книгата „Употребата на македонскиот јазик во јавното општење во медиумскиот простор во Кочани и Кочанско – Состојби и перспективи“ од м-р Љубинка Ајтовска.

Учествува и на следниве семинари и работилници: „Современи концепти на средно образование – новата улога на наставникот и новите стратегии на поучување и учење“, организирано од МОН – Биро за развој на образованието; „Strengthening the capacities of teaching and training staff VET providers on modern training and pedagogical approaches“, The European Union`s IPA || 2017 Programme; учесник во работилница за кокреирање: „Секторот туризам – одржливост, зелени работни места и млади“, организирана од здружение „Еко логик и Општина Кочани; учесник во работилница (на далечина) посветена на унапредување на наставата на Филолошкиот факултет во Скопје (средба со поранешни студенти) во рамките на серијата работилници на тема „Психосоцијална интервенција на Филолошкиот факултет“, организирана од професори на Филолошкиот факултет во Скопје; координатор на работилницата „Мајчиниот јазик – богатство, наследство и завет за иднината“, по повод 21 февруари – Меѓународен ден на мајчиниот јазик, организирана од ЈОУ Библиотека „Искра“ - Кочани; учесник со реферат на 27. Меѓународен симпозиум на турската култура во рамките на 32. Меѓународен фестивал на пролетни веселби во Чалакли, Валандово, организиран од Филолошкиот факултет при УГД – Штип; учесник на Тркалезната маса „Кодификацијата на македонскиот јазик како процес“, организирана од Филолошкиот факултет

при УГД – Штип; координатор на работилницата „Мајчиниот јазик – минато, сегашност и иднина“, по повод одбележувањето на јубилејот 80 години од кодификацијата на македонскиот јазик, организирана од Филолошкиот факултет при УГД – Штип.

V. Учесник во научен проект

11. Учесник во проектот „Современи пристапи во истражувањето на интеркултурната прагматика и нејзината примена во наставата – од научни концепти до практична реализација“, проект финансиран од Министерството за образование и наука, каде што носител на проектот, а и најголем број учесници се професори од Филолошкиот факултет во Штип.

Освен тоа, член е на повеќе комисији за одбрана на дипломски труд. Ангажирана е и како рецензент на научен труд во списанието „Палимпсест“. Во рамките на нејзиниот стручен развој за истакнување е податокот дека насловен доцент д-р Марија Соколова има објавено и два речника, нешто што за првпат се објавува кај нас во областа на македонистиката, а тоа се: Асоцијативен речник на македонскиот јазик и Обратен асоцијативен речник на македонскиот јазик кои се во склоп со Асоцијативите во македонскиот современ јазик.

VI. Учество/член во факултетски комисији

12. Член на Комисија за одбрана на дипломски труд на кандидатката Елена Соколовска на тема „Фолклористичко-етнолошки истражувања на фолклорот во Мариово (Врз примери на мариовски народни кажувања, обичаи и приказни)“ (Одлука бр. 1903-51/1 од 25.2.2025 година; одбраната на овој дипломски труд е одржана на 10.3.2025 година);

13. Член на Комисија за одбрана на дипломски труд на кандидатката Кристина Богатинова на тема „Лексиката во социјално-битовите драми "Бегалка" и "Чорбаџи Теодос" од Васил Иљоски (Одлука бр. 1903-173/1 од 12.8.2024 година; одбраната на овој дипломски труд е одржана на 21.8.2024 година);

14. Член на Комисија за одбрана на дипломски труд на кандидатката Калина Смилевски на тема „Симболиката на јаболкото во македонската народна традиција“ (Одлука бр. 1903-124/1 од 28.5.2024 година).

4. Општа евалуација на наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност на кандидатката д-р Марија Соколова

Предочениот детален приказ и евалуацијата на резултатите што ги постигнала кандидатката д-р Марија Соколова покажуваат дека кандидатката има искуство и достигнувања во трите посебни дејности. Во наставно-образовната дејност Марија Соколова стекнувала наставни вештини во основното, средното и во високото образование – како професор по предметот Македонски јазик и литература, но и по предмети од студиските програми на Катедрата за македонски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет во Штип. Објавените научни трудови во списанија со меѓународен карактер, како и учеството на меѓународни научни конференции зборуваат за сериозниот пристап на кандидатката и во научноистражувачката работа, а учеството на

тркалезна маса, како и во голем број активности, работилници и проекти сведочат за една богата и продуктивна стручно-апликативна дејност на д-р Марија Соколова.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на изнесените податоци за кандидатката, членовите на Рецензентската комисија со задоволство заклучуваат дека д-р Марија Соколова во целост ги исполнува сите законски критериуми за избор во наставно-научно звање насловен вонреден професор предвидени со Законот за високото образование и со Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Имено, како што може да се види од предочените факти погоре, д-р Марија Соколова има наставно искуство во основното, средното и во високото образование, како и учество во повеќе стручно-апликативни активности. Во текот на професионалниот развој може да се констатира и нејзиниот перманентен научен подем што може да се види од трудовите објавени во стручни списанија, во меѓународни научни списанија и публикации. Кон тоа треба да се приложи и активното учество на кандидатката на меѓународни научни конференции, работилници и проекти. Сето тоа покажува дека кандидатката д-р Марија Соколова постигнала завидни резултати.

Имајќи ги предвид предочените факти, Рецензентската комисија има особена чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Филолошки факултет во Штип да **го усвои овој Извештај и кандидатката д-р Марија Соколова да биде избрана во насловно звање насловен доцент/ насловен вонреден професор за наставно-научната област македонски јазик (6.02.01.01)** на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Симон Саздов, редовен професор – претседател, с.р.

Проф. д-р Игор Станојоски, редовен професор – член, с.р.

Проф. д-р Ранко Младеноски, редовен професор – член, с.р.

ПРИЛОГ 1

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

(Табела за вреднување на активностите на д-р Марија Соколова во периодот од 2021 до 2025 година, според критериумите дадени во Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип)

Р. бр.	Наставно-образовна дејност	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1.	Избор во насловно звање – доцент (Универзитетски билтен бр. 276 од мај 2021 година; Одлука бр. 1902-122/4 од 7.6.2021 година од ННС на Филолошки факултет во Штип)	1	30			30
ВКУПНО НО		30				
Р. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1.	Научни трудови објавени во меѓународни научни списанија (прв автор) Трудови под ред. бр. I: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.	7	9			63
2.	Трудови објавени во зборници од меѓународни научни конференции Трудови под ред. бр. II: 8	1	2			2
3.	Учество (секциско предавање) на меѓународни научни конференции Активности под ред. бр. III: 9	1	2			2
4.	Рецензент на научни трудови во меѓународно научно списание Активности под ред. бр. IV: 10	1	1,5			1,5
ВКУПНО НИ + СУ		68,5				
Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1.	Учесник во научен проект Активности под ред. бр. V: 11.	1	5			5
2.	Член на факултетски комисији Активности под ред. бр. VI: 12, 13, 14.	3	2			6
ВКУПНО СА + ОР		11				
ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ		30 (НО) + 68,5 (НИ+СУ) + 11 (СА+ОР) = 109,5				